

AKCIONI PLAN ZAPOŠLJAVANJA

I

RAZVOJA LJUDSKIH RESURSA

ZA 2015. GODINU

Decembar 2014. godine

Sadržaj

Lista skraćenica.....	8
Uvodne napomene	9
I Strateški i makroekonomski okvir Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. godinu.....	9
1. Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012–2015	9
2. Makroekonomska predviđanja i budžetska ograničenja kao osnov za izradu Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. godinu.....	10
3. Realizacija mjera i aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja u 2014. godinu	11
II Realizacija mjera i aktivnosti iz Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa u 2014. godini i mjere i aktivnosti za Akcioni plan 2015. godinu	18
III. Potrebna finansijska sredstva za realizaciju aktivnosti.....	67

Lista skraćenica

MRSS –Ministarstvo rada i socijalnog staranja

MF – Ministarstvo finansija

MP – Ministarstvo prosvjete

ME – Ministarstvo ekonomije

MPRR – Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova

PU – Poreska uprava

MN - Ministarstvo nauke

ZZZCG – Zavod za zapošljavanje Crne Gore

IRF – Investiciono razvojni fond

SS – Socijalni savjet Crne Gore

CSO- Centar za stručno obrazovanje

CSR – Centar za socijalni rad

MSP – Direkcija za mala i srednja preduzeća

NVO- nevladine organizacije

I/RL – interno raseljena i raseljena lica

RE – Romi i Egipćani

Uvodne napomene

Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. godinu pripremljen je u skladu sa članom 30 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, kojim je propisano da Akcioni plan utvrđuje Vlada, na predlog Ministarstva rada i socijalnog staranja, na godišnjem nivou najkasnije do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Ovaj Akcioni plan slijedi, potvrđuje i dograđuje vrijednosti i ciljeve definisane Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015, nastojeći da dodatno naglasi neophodnost vođenja sveobuhvatne, multisektorski zasnovane politike zapošljavanja i potrebu intenziviranja primjene mjera kojima bi se na što širem frontu djelovalo na rast zaposlenosti i aktivnosti stanovništva i na smanjivanje nezaposlenosti.

Tokom 2015. godine pripremaće se nova Strategija zapošljavanja za period 2016-2020, koja će korigovati indikatore koji su veoma ambiciozno postavljeni u ovoj strategiji, a koja će takođe oslanjati na smjernice definisane Strategijom EU 2020, a posebno na inicijativama koje prate ovu strategiju.

I Strateški i makroekonomski okvir Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. godinu

Crna Gora kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji čvrsto je opredijeljena prema suštinskoj primjeni evropskih vrijednosti i standarda. U tom smislu, zaposlenost se mora sagledavati kao ključni cilj društvenog i ekonomskog razvoja, koji neposredno utiče na blagostanje i kvalitet života stanovništva.

1. Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012–2015

Nacionalna strategija zapošljavanja 2012-2015. godina, koja je usvojena krajem 2011. godine, predstavlja osnovni programski okvir za definisanje politike zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa.

Strategija je zasnovana na pretpostavci da je ulaganje u ljudske resurse nužno za oporavak ekonomije i povratak na obrazac ekonomskog rasta i ima za cilj obezbjeđenje dugoročnog okvira za konkretne, ambiciozne mjere i aktivnosti, koje su usmjerene ka budućnosti, a koje će biti realizovane kroz godišnje akcione planove, u skadu sa problemima, izazovima i prednostima tržišta rada Crne Gore.

U isto vrijeme Strategija je inspirisana pristupom korišćenim u inegriranoj socio-ekonomskoj strategiji Evropa 2020 sa naglaskom na pametan, održiv i inkluzivan rast.

Takođe, strategija ima za cilj identifikaciju mjera i akcija koje mogu biti podržane iz IPA fondova, kao i oblasti u kojima bi dodatna finansijska sredstva od strane EU mogla dati najbolje rezultate, u skladu sa prioritetima definisanim ovom strategijom i drugim ključnim strateškim dokumentima, uključujući *Pravce razvoja Crne Gore*.

Opšti cilj Strategije je stvaranje boljih uslova za otvaranje novih radnih mjesta i zajedno sa tim ulaganje u ljudski kapital u cilju podizanja nivoa zaposlenosti i unapređenja ekonomske konkurentnosti Crne Gore.

Posebni ciljevi definisani su u okviru tri prioriteta i to kroz:

I Prioritet: Povećanje zaposlenosti i smanjenje stope nezaposlenosti (u okviru kojeg su postavljena 3 cilja);

II Prioritet: Unapređenje znanja, vještina i kompetencija u cilju povećanja mogućnosti zapošljavanja i povećanja konkurentnosti kroz formalno obrazovanje, neformalno učenje i osposobljavanje (u okviru kojeg su postavljena 2 cilja);

III Prioritet: promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva (u okviru kojeg su postavljena 3 cilja).

Glavni izazovi koji su bili prepoznati na tržištu rada Crne Gore, a na osnovu kojih su postavljeni prioriteti Strategije su:

- Sporiji privredni rast. Smanjen potencijal otvaranja novih radnih mjesta. Visoka stopa nezaposlenosti i visok stepen dugoročne nezaposlenosti (Prioritet I);
- Neusklađenost ponude i tražnje. Potrebe tržišta rada nijesu usklađene sa sistemom obrazovanja i obuke (Prioritet II);
- Povećan stepen siromaštva i socijalne isključenosti. Veliki broj lica bez zaposlenja koja trpe višestruke nedostatke tržišta rada (Prioritet III).

Strategijom su utvrđeni i pokazatelji mjerenja uspjeha njene implementacije, prema kojima je, između ostalih, predviđeno da se, u četvorogodišnjem periodu, međunarodno uporediva stopa zaposlenosti (15-64) prema Anketi o radnoj snazi (MONSTAT), poveća sa 46,6% na 60%, stopa zaposlenosti žena (15-64) poveća sa 40,1% na 50%, stopa nezaposlenosti (15-64) smanji sa 20,1% na 15%, stopa nezaposlenosti mladih (15-24) smanji sa 37,3% na 28%, stopa registrovane nezaposlenosti prema podacima ZZZCG smanji sa 11,05% na 8%, itd.

Glavni kvantitativni ciljevi strategije do 2015. godine postavljeni su veoma ambiciozno, i već sada je jasno da oni neće biti u potpunosti dostignuti. Međutim, kod većine kvantitativnih indikatora primjetan je pozitivan trend u odnosu na početno stanje. Cilj je da se i u narednoj godini nastavi sa pozitivnim trendom u indikatorima tržišta rada postavljenih Strategijom.

2. Makroekonomska predviđanja i budžetska ograničenja kao osnov za izradu Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. godinu

Prema smjernicama makroekonomske i fiskalne politike 2014-2017¹, crnogorska ekonomija će u posmatranom periodu, pod uticajem relativno povoljnog međunarodnog okruženja, rasti znatno brže nego posljednjih pet godina. Generator rasta, i pored prisutnih strukturnih neravnoteža, biće već započeti investicioni ciklus.

U cilju stvaranja uslova za brži rast i razvoj, uspostavljen je aktivan odnos i radi se na suštinskom rješavanju identifikovanih ključnih problema, odnosno na jačanju produktivnosti i opšte konkurentnosti, jer jedino dobro usmjerene politike unapređenja nacionalne konkurentnosti mogu osigurati željeni put ka dinamičnom razvoju. Takođe, neophodno je raditi i na unapređenju konkurentnosti na mikronivou, uz odgovarajuće podsticaje. Usmjeravanje podsticaja na nerazvijenije djelove zemlje osigurava se ravnomjerniji regionalni razvoj i ublažava ranjivost tog područja, koja se između ostalog, ogleda i u negativnim demografskim trendovima.

S tim u vezi osnovne pretpostavke ekonomskog rasta oslanjaju se na sljedećem:

-fiskalna politika će se bazirati na implementaciji mjera konsolidacije u cilju stvaranja preduslova za veći privredni rast. S tim u vezi nastaviće se aktivnosti na: smanjenje nivoa sive ekonomije, smanjenje poreskih potraživanja, sprovođenje štednje, posebno u dijelu neproduktivne potrošnje, daljem stvaranju regulatornog okvira za razvoj

¹ Ministarstvo finansija: Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2014-2017.godine

biznisa i nove investicije, kao i nastavak mjera podsticaja koje su u funkciji harmoničnog i pravednog razvoja, odnosno bržeg razvoja nerazvijenih područja.

-Nastaviće se sprovođenje započetih strukturnih reformi i realizacija sektorskih politika u smislu jačanja konkurentnosti ekonomskog sistema kroz unapređenje poslovnog ambijenta, finansijsku i institucionalnu podršku razvoju preduzetništva, odnosno sektora malih i srednjih preduzeća, unapređenje radnog zakonodavstva, penzijskog sistema, zdravstva, obrazovanja, te postizanju veće efikasnosti i produktivnosti državne uprave. S druge strane, poseban značaj imaju aktivnosti na realizaciji značajnih infrastrukturnih projekata, prije svega u sektorima energetika i saobraćaj.

Prema projekcijama Ministarstva finansija Crne Gore, u periodu 2014-2017. godine predviđen je prosječan rast ekonomije od 3,7%. Doći će do bržeg rasta crnogorske ekonomije, uslovljenog snažnim rastom investicione aktivnosti i angažovanja domaćih potencijala, prvenstveno u sektorima građevinarstva i vezanim sektorima trgovine, transporta i usluga. U ovom periodu se predviđa snažan doprinos sektora turizma i komplementarnih sektora, uz oslanjanje na domaću poljoprivrednu proizvodnju. Očekuje se umjereno povećanje kreditne aktivnosti. Projektovana stopa inflacije u 2014. godini iznosi 1,8 %. Zaposlenost će imati postepen rast tokom narednog perioda od prosječno 1,0% godišnje, kao posljedica rasta ekonomske aktivnosti, korigovanog potrebom povećanja konkurentnosti i neophodnim strukturnim reformama. Nezaposlenost (mjerena metodologijom ILO) će se postepeno smanjivati, odnosno sa 19,6% u 2013. godini smanjiće se na 17,4% u 2017. godini.

Potreba nastavljanja budžetske konsolidacije i štednje, uslovljava i dalji nivo smanjenog obima sredstava namijenjenih aktivnim mjerama tržišta rada, koje čine okosnicu mjera/aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja za 2015. godinu. Tako se prema budžetskom okviru za 2015. godinu iznos sredstava za mjere aktivne politike zapošljavanja zadržao na prošlogodišnjem nivou, odnosno, sredstva opredijeljena za aktivne mjere politike zapošljavanja u iznosu od 2,65 mil. eura što uslovljava izbor onih aktivnih mjera koje u kratkom roku mogu dati najveće rezultate, poštujući principe selektivnosti i ciljana na najugroženije grupe nezaposlenih lica.

Takođe, opredijeljena su sredstva Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom u iznosu od 2 mil. eura.

Ovdje treba istaći i sredstva opredijeljena za realizaciju trećeg ciklusa Programa stručnog osposobljavanja visokoškolaca u iznosu od 8,5 mil. eura.

Takođe, kroz donošenje nove Uredbe o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica, nastavće se davanje određenih olakšica/subvencija za preduzeća ili poslodavce koji zapošljavaju određene kategorije nezaposlenih lica, a koja su svrstana u kategorije lica koja su u nepovoljnom položaju. Ova sredstva se, u širem smislu, mogu smatrati mjerom aktivne politike tržišta rada.

3. Realizacija mjera i aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja u 2014. godinu

Nacionalni akcioni plan zapošljavanja predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja za period od jedne godine. Planom se definišu mjere i aktivnosti za ostvarivanje ciljeva, finansijski okvir za sprovođenje mjera i aktivnosti, nosioci realizacije mjera i aktivnosti, pokazatelje uspješnosti (indikatore) realizacije mjera i aktivnosti, kako bi se dostigli ciljevi u okviru prioriteta definisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012–2015. godine.

Na osnovu raspoloživih informacija zaključno sa trećim kvartalom 2014. godine, u najvećem dijelu mjera i aktivnosti, Akcioni plan zapošljavanja je realizovan u potpunosti ili u prihvatljivom obimu.

Detaljan pregled ostvarenih aktivnosti prema prioritetima i pojedinačnim mjerama za 2014. godinu sa planom aktivnosti za 2015. godinu dat je u zajedničkoj tabeli ostvarenih i planiranih rezultata u poglavlju II ovog Plana.

Osnovne karakteristike kretanja na tržištu rada tokom 2014. godine

Kretanja na tržištu rada u 2014. godini, najopštije gledano, pokazuju da se ono u izvjesnoj mjeri oporavlja od uticaja globalne ekonomske krize. Dodatno, mjere sprovedene kroz realizaciju Akcionog plana za 2014. godinu, a posebno program Stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem, kao i primjena Uredbe o subvencionisanom zapošljavanju teže zapošljivih kategorija nezaposlenih lica, doprinijeli su posebno vidnom poboljšanju položaja njima targetiranih grupa².

Za potrebe praćenja dinamike indikatora na tržištu rada poređiće se posljednji raspoloživi podaci iz međunarodno uporedive Ankete o radnoj snazi Monstata iz II kvartala 2014. godine sa podacima za isti period 2013. godine, kako bi se isključio inače veoma visok uticaj sezonskih fluktuacija.

Stopa aktivnosti stanovništva uzrasta 15-64 u posmatranom periodu (II kvartal 2013 u odnosu na II kvartal 2014) **porasla je** sa 59,7% na 62,8%, odnosno za 3,1 p.p. Međutim, po rodnoj strukturi, stopa aktivnosti muškaraca zabilježila je brži rast od te stope za žene – dok je aktivnost žena porasla sa 54,2% na 56,3% (2,1 p.p) aktivnost muškaraca porasla je za čak 3,9 p.p, sa 65,3% na 69,2%.

Stopa zaposlenosti zabilježila je porast od 2,9 p.p, sa 48,2% na 51,1%. Najveći dio tog rasta duguje se rastu stope zaposlenosti muškaraca, sa 51,9% na 56,7% (4,8 p.p), dok je stopa zaposlenosti žena porasla veoma blago, sa 44,5% na 45,5% (1 p.p)

Stopa nezaposlenosti smanjena je sa 19,3% na 18,6%, pri čemu je stopa nezaposlenosti muškaraca smanjena sa 20,5% na 18,1%, dok je stopa nezaposlenosti žena povećana sa 17,9% na 19,2%.

Indikatori tržišta rada za mlade (uzrasta 15-24 godine) takođe bilježe značajno poboljšanje. Stopa aktivnosti za ovu kategoriju znatno porasla, sa 22,4% na 30,1%. Struktura aktivnosti mladih se takođe popravila – stopa zaposlenosti je porasla sa 14,7% na 20,3%, dok je stopa nezaposlenosti mladih pala sa 34,4% na 32,5%.

Prema administrativnim podacima Monstata broj zaposlenih u prvih devet mjeseci ove godine, u prosjeku je iznosio 174.156 i bio je viši za 0,9% u odnosu na isti period prethodne godine.

Posmatrano po pojedinim sektorima, najveći rast zabilježen u sektoru administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (62,4%), zatim sektoru poslovanja sa nekretninama (16,6%), ostale uslužne djelatnosti (8,4%), građevinarstvo (6,7%), snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada (6,6%), dok je pad broja zaposlenih zabilježen je u sektoru prerađivačka industrija za 7,8%, poljoprivreda 4,5%, usluge smještaja i ishrane 1,5% i sektoru trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala za 4,9%.

² Kategorije teže zapošljivih lica, mladi, lica sa stečenim visokim obrazovanjem.

Broj zaposlenih u septembru 2014. godine je iznosio 173.942, dok je u septembru 2013. godine bio 171.440, odnosno broj zaposlenih je veći za 1,48%.

U prvih devet mjeseci prosječna zarada u Crnoj Gori iznosila je 722 eura i bila je niža za 0,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Prosječna zarada bez poreza i doprinosa iznosila je 476 eura, što je za 0,6% niže u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječna zarada u septembru 2014. godine iznosila je 722€, a prosječna neto zarada 476€. U periodu januar-septembar 2014. u odnosu na isti period 2013. bruto zarade su smanjene 0,4%, a neto zarade 0,6%.

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore ukupan broj nezaposlenih je krajem septembra 2014. godine bio 31.584, što je povećanje za 1,9% u odnosu na 30.998 nezaposlenih godinu dana ranije.

Prema godinama starosti, došlo je do pada nezaposlenosti među mladim kategorijama nezaposlenih – do 25 godina, kod kojih je zabilježen pad od 1,5 %, sa 5.720 na 5.631, dok je u grupi starosti 25-30 godina zabilježen blagi rast od 3,0 %, sa 5.887 na 6.065. Kod osoba starosti od 30-40 godina zabilježen je veći rast od 9,9% sa 5.644 na 6.203. Blagi pad broja nezaposlenih od 0,5% je zabilježen među osobama između 40 i 50 godina sa 4.694 na 4.668, kao i kod starijih od 50 godina za 0,4%, sa 9.053 na 9.017. Prema dužini radnog staža, do porasta broja nezaposlenih došlo je uglavnom među osobama bez radnog staža, sa 8.801 na 9.549 ili za 8,5%, dok je kod osoba sa stažom taj porast bio minimalan.

Prijavljivanje slobodnih radnih mjesta kao jedan od osnovnih pokazatelja apsorpcione moći tržišta, odnosno mogućnosti zapošljavanja, u prvih devet mjeseci ove godine povećano se u odnosu na isti period 2013. godine, za 17,44% (30544:35871). Rast oglašavanja slobodnih radnih mjesta ostvaren je kod I i II stepena stručne spreme čije je učešće u oglašenim radnim mjestima poraslo sa 62,52 % na 63,76%, pad tražnje je stvaren kod srednje stručne spreme čije je učešće smanjeno sa 25,63% na 23,84%, dok je rast tražnje zabilježen kod VI, VII i VIII stepena stručne spreme, kod koje se učešće u ukupnoj tražnji povećalo sa 11,79% na 12,39%.

Zapošljavanje sa evidencije ZZZCG je na približnom nivou kao i u predhodnom devetomjesečnom periodu. U toku prvih devet mjeseci 2014. godine, prema povratnim informacijama dobijenih od strane poslodavaca, sa evidencije nezaposlenih ukupno je zaposleno 11.248 lica, što je u odnosu na isti period 2013. godine, povećanje od 1,61%.

Zapošljavanje stranaca u Crnoj Gori je u posljednjih nekoliko godina u porastu. Radi se o specifičnim, kratkoročnim sezonskim poslovima, kod kojih mnogobrojni faktori na strani kako ponude, tako i tražnje, determinišu ovu dinamiku zapošljavanja stranaca, koja se može okarakterisati kao nepoželjna sa stanovišta maksimizacije zapošljavanja domaće radne snage, odnosno rast zapošljavanja stranaca je veći od stope rasta zapošljavanja domaće radne snage. Do kraja septembra 2014. godine ZZZCG je izdao 19,063³ dozvola za rad i zapošljavanje stranaca što je za 4.45% više u odnosu na isti period predhodne godine (18.232).

Suštinski, imajući u vidu da je jedan od ključnih problema tržišta rada Crne Gore nedovoljna ekonomska aktivnost radne snage, posebno nedovoljna aktivnost mladih i starijih radnika, kao i žena, može se tvrditi da je napredak na tržištu rada koji je postignut u prethodnih godinu dana, u uslovima skromnog ekonomskog rasta, izuzetno dragocjen. Ipak, treba imati u vidu da je dobrim dijelom do njega došlo kroz programe aktivnih mjera tržišta rada, odnosno subvencionisano zapošljavanje kao i primjenu Programa stručnog osposobljavanja visokoškolača.

³ 19.063 izdatih radnih dozvola se odnosi na radne dozvole izdate u okviru i mimo utvrđene kvote u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i radu stranaca.

Isto tako, u Izveštaju o napretku iz oktobra 2013. godine stoji da je uprkos blagom oporavku, stanje na tržištu rada i dalje je kritično i neophodne su odlučne aktivnosti kako bi se riješila slaba aktivnost i niske stope zaposlenosti, kao i jaz između dostupnih i potrebnih vještina.

Slična konstatacija se daje i u Izveštaju o napretku iz oktobra 2014. godine ukazujući da situacija na tržištu rada ostaje kritična sa nekim znacima blagog oporavka; stopa nezaposlenosti ostaje visoka; standardni aktivni programi tržišta rada sprovode se sa relativno malo sredstava, treba unaprijediti promociju obrazovanja odraslih posebno kod privatnog sektora; neophodno je raditi na prevazilaženju jaza između sjevera i drugih djelova zemlje; neophodne su dalje aktivnosti na suzbijanju rada na crno, uprkos ulozenim intezivnim naporima za smanjenje ovog fenomena, posebno na primorju i u Podgorici.

Izazovi koji su prepoznati na tržištu rada, a na osnovu kojih su postavljeni prioriteta Strategije i pored kontinuiranog sprovođenja mjera i aktivnosti definisanih akcionim planovima i dalje karakterišu tržište rada. Ovi izazovi se mogu posmatrati kroz tri oblasti ili sistema:

1. Izazovi na tržištu rada

- **Niska stopa zaposlenosti i visoka neaktivnost radne snage**

Najveći problem tržišta rada Crne Gore je niska stopa zaposlenosti. U pogledu stope zaposlenosti za stanovništvo starosne dobi od 15 do 64 godine, Crna Gora zaostaje za prosjekom Evropske unije za oko 17 procentnih poena dok je u EU ta stopa oko 65%, u Crnoj Gori ona na kraju 2013. Godine iznosi 47,4%. Ovo zaostajanje je veoma veliko, imajući u vidu da je učešće zaposlenih u stanovništvu radnog uzrasta relativno inertan indikator, i da su potrebne godine visokog rasta BDP-a i sa njim povezanog rasta zaposlenosti da bi se postigao osjetan i održiv napredak u konvergenciji prema evropskom prosjeku. Premda je ekonomski rast neophodan da bi se unaprijedili rezultati na tržištu rada, on nije i dovoljan uslov za to.

Posebno nepovoljna karakteristika tržišta rada u Crnoj Gori je dugoročna nezaposlenost. Do globalne ekonomske krize dugoročna nezaposlenost je uglavnom bila posledica strukturne nezaposlenosti, ali se nakon krize stanje pogoršalo imajući u vidu njen ciklični karakter.

Detaljnija analiza uzroka niske stope zaposlenosti pokazuje da je ona rezultat kako visoke stope nezaposlenosti, tako i niske aktivnosti stanovništva radnog uzrasta, pri čemu ova poslednja čak ima i veći efekat na stopu zaposlenosti od visoke stope nezaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti na evropski prosjek pri ostalim jednakim parametrima bi mnogo manje uticalo na porast zaposlenosti u Crnoj Gori nego što bi to bio slučaj sa izjednačavanjem stope participacije sa evropskim prosjekom.

- **Regionalne razlike u nezaposlenosti**

Jedan od izazova koji karakteriše tržište rada Crne Gore je neujednačen razvoj njena tri geografska regiona: Sjevernog, Središnjeg i Primorskog. Ovo je prvenstveno posljedica činjenice da su raspoloživi razvojni resursi regiona u prethodnih nekoliko decenija realizovani na neadekvatan način, što kao dugoročnu posledicu ima odliv stanovništva po regionima i izražene regionalne dimenzije u pokazateljima zaposlenosti i nezaposlenosti.

- **Nedovoljno zapošljavanje domaće radne snage**

Tržište rada u Crnoj Gori karakteriše naglašen karakter sezonskog zapošljavanja, kao posljedica izmijenjene privredne strukture tokom procesa tranzicije. U tom kontekstu prisutan je i manji obim zapošljavanja domaće radne snage, a povećan obim zapošljavanja stranaca što je specifičnost i izuzetak u odnosu na obim zapošljavanja stranaca u drugim zemljama regiona.

Ova pojava je prisutna već relativno duži vremenski period, a posljednjih nekoliko godina je u stalnom rastu. Razlog tome su, prije svega, okolnosti da je u Crnoj Gori izražen deficit u ponudi nekih zanimanja iz oblasti, prije svega, građevinarstva, turizma i ugostiteljstva, u vrijeme najintenzivnijeg obavljanja poslova u tim djelatnostima i činjenice da je u zemljama iz okruženja izražena, što neminovno povećava ponudu na crnogorskom tržištu rada i pruža mogućnost zadovoljavanja potreba poslodavaca po obimu, strukturi i dinamici i to, po pravilu, jeftinijom radnom snagom.

- **Nedovoljno podsticanje preduzetništva**

Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za 2013. godinu, svega 14,8 % zaposlenih lica se bavi nekim vidom preduzetništva. Takođe, karakteristična je i rodna nejednakost u razvoju preduzetništva. Mušku populaciju karakteriše značajno veći stepen preduzetničke aktivnosti, odnosno sopstveni posao posjeduje 19,2% zaposlenih muškaraca, dok ovaj vid zaposlenja karakteriše svega 9,3% žena,

Zbog malog obima, preduzetnički poduhvati se suočavaju sa značajnim preprekama koji se prevashodno ogledaju u ekonomiji obima u proizvodnji, ograničenom pozicijom u pregovaranju prilikom nabavke sirovina i repromaterijala, nabavkom specijalizovanih usluga. Nadalje, pojedinačna preduzeća nijesu u mogućnosti da iskoriste prednosti tržišnih mogućnosti koje zahtijevaju isporuku velikog obima standardizovanih proizvoda ili usklađenost sa međunarodnim standardima u pogledu usaglašenosti sa tehničkim i društvenim uslovima, kao i uslovima koji se odnose na životnu sredinu, kao i poslovanja u neformalnom sektoru i sivoj zoni.

Iako se u kontinuitetu sprovode aktivnosti na unapređenju strateškog i zakonodavnog okvira za razvoj preduzetništva i malog i srednjeg biznisa, teškoće u dobijanju finansijskih ili garantnih sredstava, poslovanje u neformalnom sektoru i nedostatak preduzetničkog ambijenta, kao i kontinuirane edukacije za preduzetništvo, predstavljaju glavne izazove za razvoj preduzetništva.

- **Visok nivo rada na crno**

Neformalan rad ili rad na crno, kao paralelna aktivnost regularnoj aktivnosti, prisutna je kako u razvijenom, tako i nerazvijenom dijelu svijeta, odnosno ova pojava predstavlja globalni problem.

Visok nivo rada na crno u Crnoj Gori je posljedica dvodecenijskog procesa tranzicije u okviru kojeg se malo pažnje posvećivalo suzbijanju rada na crno. Glavni uzroci izraženog rada na crno ogledaju se u: visokoj stopi nezaposlenosti, želji poslodavaca za većom zaradom, visokim poreskim opterećenjima poslodavaca, nepotpunom sprovođenju zakona i sankcionisanju prestupnika, ali i nastojanju da se preživi po cijenu rada na crno.

- **Nezaposlenost mladih (poseban naglasak na visokoškolce)**

Broj mladih na evidenciji nezaposlenih, posebno mladih sa visokoškolskim obrazovanjem, ubrzano raste.

Visok rast nezaposlenih visokoškolaca u proteklih nekoliko godina posljedica je znatnog povećanja broja srednjoškolaca koji se upisuju na visokoobrazovne ustanove (sada već preko 80%) što potvrđuje i prisutan trend smanjivanja prijavljenih srednjoškolaca na evidenciju nezaposlenih, a rast prijavljenih visokoškolaca. Taj trend će se nastaviti i u nekoliko narednih godina.

2. Izazovi u sistemu obrazovanja

- **Izražene strukturne disproporcije između ponude i tražnje na tržištu rada, a što nameće potrebu usklađivanja sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada**

Kod velikog broja zanimanja ponuda je znatno veća od tražnje što nameće potrebu intenzivnije realizacije raznovrsnih programa obuka i osposobljavanja (dokvalifikacija, prekvalifikacija, kursevi itd.) primjerenih različitim ciljnim grupama u nastojanju da se, u što većoj mjeri, usklade odnosi ponude i tražnje na tržištu rada kroz povećanje znanja vještina i kompetencija, a time poveća i zapošljavanje, odnosno zapošljivost, posebno lica koja su u najnepovoljnijoj situaciji na tržištu rada kada je u pitanju njihova konkurentnost i socijalna uključenost.

Nedostaju, istraživanja u svrhu boljeg predviđanja potreba za vještinama na tržištu rada i, shodno tome, razvoj kvalifikacija baziranih na ishodima učenja i podsticaji za cjeloživotno učenje kroz dodatne obuke.

- **Nisko učešće građana u programima cjeloživotnog učenja**

Podaci MONSTAT-a koji se odnose na procentualno učešće građana Crne Gore, starosti od 25-64 godine, u programima cjeloživotnog učenja, koji je u 2010. godini iznosio 2,40%, 2011. godini 2,8%, 2012. godini 2,5% i 2013. godini 3,1%, jasno ukazuju da je potrebno dalje raditi na osnaživanju cjeloživotnog učenja, kako sa aspekta promocije, tako i praktične primjene, kako bi povećali učešće odraslih u programima cjeloživotnog učenja.

Kao podrška cjeloživotnom učenju, obrazovni programi stručnog obrazovanja treba da se u većoj mjeri modularizuju, što osipnicima iz sistema omogućava da steknu određenu stručnu kvalifikaciju ukoliko su uspješno završili module propisane programom. To isto je moguće i odraslim polaznicima, koji mogu do diplome i kvalifikacije nivoa doći postupno, završetkom pojedinih modula. Do sada su modularizovana četiri obrazovana programa, dva su već u primjeni, a od školske 2014/2015. godine počinje primjene i druga dva.

Za sprovođenje koncepta cjeloživotnog učenja za različite ciljne grupe veoma je važan i Zakon o nacionalnim stručnim kvalifikacijama usvojen 2008. godine. Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama izlazi se u susret potrebi priznavanja znanja, vještina i kompetencija koje pojedinac posjeduje, bez obzira na način njihovog sticanja, kao i potrebi da se sistem obrazovanja učini fleksibilnijim kako bi brže odgovorio na potrebe tržišta rada.

- **Kontinuirano unapređenje kvaliteta obrazovanja na svim nivoima**

Obezbjedenje i kontinuirani monitoring kvaliteta je primarni cilj na svim nivoima obrazovanja od predškolskog obrazovanja i vaspitanja do visokog obrazovanja, odnosno obrazovanja odraslih. Eksterna evaluacija svih obrazovnih institucija i programa obavlja se redovno, transparentno, uz poštovanje usvojenih standarda u oblasti obezbjeđenja kvaliteta. Paralelno primjenjuju se standardi i sistemi unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta i procedura samoevaluacije. Razvoj kulture obezbjeđenja kvaliteta mora biti praćen daljim usavršavanjem i edukacijom svih zaposlenih u obrazovnoj djelatnosti, kako bi bili sposobni da prate i primjenjuju evropske standarde u obezbjeđenju kvaliteta, uz uspostavljanje dobrih mehanizama rukovođenja, administracije, informacionog sistema i obrazovne statistike. Neophodno je raditi na kvalitetnijem inicijalnom i kontinuiranom obrazovanju nastavnika.

- **Slab interes za obrazovanje u deficitarnim zanimanjima na nivou stručnog obrazovanja**

Deficitarna zanimanja na tržištu rada na nivou stručnog obrazovanja su najčešće evidentna u oblastima građevinarstva, poljoprivrede, turizma i ugostiteljstva, a naročito zanimanja trećeg stepena. Institucije obrazovnog sistema godinama teže da privuku mlade ljude da upisuju ove obrazovne profile kroz promociju stručnog obrazovanja, ukazujući na izraženu potrebu za ovim zanimanjima i veoma malu ponudu na tržištu rada.

Potrebno osmisliti mjere kako bi se ovaj problem ublažio, odnosno podsticati svršene osnovce da upisuju srednje stručne škole.

3. Izazovi u oblasti socijalne inkluzije

- **Nedovoljno razvijen sistem usluga na lokalnom nivou**

Sadašnja mreža ustanova i stepen razvijenosti usluga u lokalnim zajednicama u Crnoj Gori ne omogućava korisnicima u sistemu socijalne i dječje zaštite da koriste usluge u neposrednom okruženju. Ovo se prvenstveno odnosi na usluge koje podržavaju ostanak korisnika u porodičnom okruženju: dnevni boravci za djecu sa smetnjama u razvoju, dnevni boravci i klubovi za stara lica; kao i prihvatilišta i prihvatne stanice, sigurne kuće za žrtve zlostavljanja i trgovine ljudima, kapaciteti za privremeni smještaj starih, stanovanje uz podršku za odrasla lica sa invaliditetom i djecu i mlade bez roditeljskog staranja po prestanku smještaja. Decentralizacija sistema socijalne i dječje zaštite, koja je definisana kao jedan od osnovnih strateških pravaca razvoja Crne Gore, podrazumijeva uključivanje i drugih aktera, pored države, u pružanje usluga: nevladinih organizacija, privatnog sektora, kao i građana.

- **Nizak nivo uključivanja lica sa invaliditetom i ranjivih grupa na tržište rada**

Lica sa invaliditetom predstavljaju jednu od kategorija lica sa preprekama u zapošljavanju. Problemi kao što su: predrasude poslodavaca o radnim sposobnostima, neodgovarajuće obrazovanje, nedostatak znanja ili radnog iskustva, teškoće u prilagođavanju (neprilagođenost radnih mjesta i radne okoline, društvo), nizak nivo socijalne podrške i drugo, onemogućavaju licima sa invaliditetom da se ravnopravno uključuju u rad sa ostalim licima, tj. da budu konkurentna na tržištu rada i integrisana u društvo.

Romi i Egipćani su marginalizovana manjinska zajednica u Crnoj Gori. Niska ekonomska moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, socijalna neprihvaćenost sa uslovima etničkih stereotipa i predrasuda, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu

II Realizacija mjera i aktivnosti iz Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa u 2014. godini i mjere i aktivnosti za Akcioni plan 2015. godinu

PRIORITET 1: Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti

Cilj 1. Stimulisanje generisanja zaposlenosti poboljšanjem biznis okruženja i upravljanja tržištem rada. Pronalaženje odgovarajuće ravnoteže između fleksibilnosti, produktivnosti i sigurnosti na tržištu rada

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT / INDIKATOR	NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015. GODINU	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
1.1.1.	<p>Dalje unapređenje biznis ambijenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kroz unapređenje postupka izdavanja građevinskih dozvola; - unapređenje rada katastra u dijelu registrovanja nepokretnosti 	Pojednostavljen a procedura	<p>Doing Business izvještaj (Izvještaj o lakoći poslovanja) za 2015. godinu, obuhvaćeno je 189 nacionalnih ekonomija.</p> <p>Crna Gora je, u ovom Izvještaju, zauzela 36. mjesto na listi od 189 ranigranih zemalja i time, u poređenju sa prošlogodišnjim Izvještajem, ostvarila napredak za 6 mjesta.</p>	Dalje aktivnosti na unapređenju biznis ambijenta	MF	----

		<p>Naša zemlja bilježi konstantan napredak u pomenutim izvještajima Svjetske banke, ostvarujući poboljšanje ranga, u periodu od 2008. godine do danas, za čak 54 pozicije.</p> <p>Napredak Crne Gore u najnovijem Izvještaju ostvaren je, prije svega, zahvaljujući reformi ostvarenoj u oblasti "izdavanja građevinskih dozvola", gdje su prepoznate aktivnosti sprovedene u cilju smanjenja naknade za pružanje komunalnih usluga i eliminacije naknade za dobijanje urbanističko-tehničkih uslova iz opštine.</p> <p>U okviru ovog indikatora, Crna Gora je napredovala 27 mjesta, sa revidiranog prošlogodišnjeg 165. mjesta na 138.</p> <p>Neznatan pad u poziciji, usljed promjena u metodologiji obračuna, ostvaren je u sljedećim indikatorima: „dobijanje kredita“, „plaćanje poreza“</p>			
--	--	--	--	--	--

			<p>i „prekogranična trgovina“ (pad za jedno mjesto), „rješavanje problema insolventnosti“ (-2), „dobijanje priključka na električnu energiju“ (-4) i „započinjanje biznisa“ (-8).</p> <p>-Od zemalja u regionu bolje od Crne Gore ove godine je rangirana samo Makedonija (30), dok su lošije rangirane Slovenija (51), Hrvatska (65), Albanija (68), Kosovo (75), Srbija (91) i Bosna i Hercegovina (107).</p>			
1.1.2.	Dalja Implementacija projekta „Giljotina propisa“	Informacija o stepenu ispunjenosti preporuka „Giljotine propisa“	<p>Kontinuiran rada nadležnih institucija na realizaciji projekta „Giljotina propisa“.</p> <p>Za devet mjeseci 2014. Godine Vlada je usvojila dvije Informacije o stepenu realizacije preporuka“.</p> <p>U toku je priprema Informacije za treći kvartal 2014. godine.</p>	Nastavak Implementacije projekta“Giljotine propisa“	MF	----

1.1.3.	Finansijska podrška za mala i srednja preduzeća i porodični biznis	<p>Broj odobrenih kredita po preduzećima</p> <p>Broj odobrenih kredita (nosioci kredita su žene)</p> <p>Broj novootvorenih radnih mjesta/ održiva radna mjesta</p>	<p>Investiciono razvojni fond je za prvih devet mjeseci je odobrio oko 30 mil eura kredita.</p> <p>Kada je riječ o ostvarenim rezultatima faktoring poslovanja, za prvih devet mjeseci potpisano je 22 ugovora, odobren limit od 13,6 mil.eura, dok je otkupljeno 17,8 mil.eura potraživanja.</p> <p>U opštinama sa sjevernog regiona Crne Gore plasirano je 34,34% od ukupnih kredita.</p> <p>Po djelatnostima najviše je plasirano u poljoprivrednu proizvodnju i proizvodnju hrane 31,36%, turizam i ugostiteljstvo 23,49%.</p>	<p>Dalja finansijska podrška razvoju malih i srednjih preduzeća, kao i razvoju porodičnog biznisa.</p> <p>Modifikacija postojećih kreditnih linija u cilju većeg uključivanja lokalnih samouprava u sferu razvoja biznisa.</p>	IRF	40.000.000
1.1.4.	Razvoj klastera u cilju povezivanje poljoprivrede sa turizmom, a u cilju podsticanja zaposlenosti,	Broj formiranih klastera	U prvih devet mjeseci relizovan je jedan Javni poziv za učešće u ovom Programu u okviru kojeg je odobrena dodjela državne pomoći jednom	Program se nastavlja u 2015. godini	ME	

	posebno u sjevernom regionu		klasteru aplikantu, u iznosu od 10.000 EUR. U toku je drugi javni poziv.			50.000
1.1.5.	Realizacija Programa podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu CG i manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave	Broj preduzeća kojima je odobrena finansijska pomoć	Program podsticanja razvoja konkurentnosti realizuje se u saradnju sa Investiciono razvojnim fondom u dijelu subvencioniranih kamatnih stopa.	Nastavak realizacije Programa	ME/IRF	50.000
1.1.5.a	Realizacija Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2014-2016.	Broj preduzeća kojima je odobrena finansijska pomoć	U toku prvih 9 mjeseci 2014. relizovan je jedan Javni poziv za učešće u ovom Programu u okviru kojeg je odobrena dodjela državne pomoći jednom aplikantu, u iznosu od 5.000 eur. Na osnovu drugog Javnog poziva odobreno 9 aplikacija u vrijednosti 45.000 eura	Za 2015. godinu se planira nastavak programa.	ME	50.000
1.1.6.	Nastavak rada i dijaloga u okviru Socijalnog savjeta u cilju postizanja konsenzusa o obezbjeđivanju makroekonomske stabilnosti	Postignut dogovor o Opštem kolektivnom ugovoru i Zakon	Opšti kolektivni ugovor je potpisan dana 20.03.2014. godine od strane socijalnih partnera i isti je objavljen u „Službenom listu CG”, br. 14/14 dana	Nastavak rada i dijaloga u okviru Socijalnog savjeta: - unapređenju		

	<p>i zajedničkih napora da se smanje ekonomske turbulencije, kroz razvoj principa fleksigurnosti</p>	<p>o štrajku</p>	<p>22.03.2014. godine.</p> <p>Nakon potpisivanja Opšteg kolektivnog ugovora, Socijalni savjet je formirao Odbor za praćenje, primjenu i tumačenje Opšteg kolektivnog ugovora, koji prati primjenu i daje tumačenje odredaba OKU, na zahtjev zainteresovanih strana.</p> <p>U oktobru je održana je tripartitne konsultacije sa visokom predstavnicima Međunarodne organizacije rada. Trenutno se radi na izradi nacrtu dokumenta Programa dostojanstvenog rada, koji je strateski dokument saradnje između MOR-a i država članica.</p> <p>U 2013. godini je izrađen i upućen u skupštinsku proceduru novi Zakon o štrajku. Predlogom Zakona o štrajku utvrđene su brojne novine u odnosu na važeći zakon, kako bi se u implementaciji olakšala njegova primjena u praksi, koje se odnose na:</p>	<p>socijalnog dijaloga na lokalnom nivou;</p> <p>-Izrada Programa dostojanstvenog rada</p>	<p>SS / MRSS</p>	<p>----</p>
--	--	------------------	---	--	------------------	-------------

			<p>uslove i način organizovanja štrajka; isključenja sa rada zaposlenih koji ne učestvuju u štrajku; prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih i poslodavaca u vezi štrajka, sužavanje liste djelatnosti za koje je neophodno utvrđivanje minimuma procesa rada, obaveze strana u sporu da sarađuju radi obezbjeđivanja minimuma procesa rada; da strane u sporu, od dana najave štrajka i za vrijeme štrajka, u socijalnom dijalogu pokušaju sporazumno riješiti nastali spor ili da pokrenu postupak za mirno rješavanje spora; da se minimum procesa rada utvrđuje uz poštovanje tripartitnog socijalnog dijaloga; odgovornost za organizovanje nezakonitog štrajka koja je na organizatoriima štrajka, kao i zaštita zaposlenih, u slučaju nezakonitog štrajka.</p> <p>Očekuje se njegovo usvajanje do kraja 2014. godine.</p>			
1.1.7.	Dinamiziranje rada agencija za privremeno zapošljavanje kao sredstvo za	Broj registrovanih agencija za	U 2014. godini registrovana je jedna agencija za ustupanje zaposlenih, a ukupan broj agencija za ustupanje	Nastaviti sa izdavanjem odobrenja za rad agencijama uz		-----

	promovisanje fleksigurnosti na tržištu rada i kreiranja novih radnih mjesta, kao i agencija za zapošljavanje	ustupanje Broj registrovanih agencija za zapošljavanje	koje su dobile licencu za rad je 9. Ukupan broj agencija za zapošljavanje je 6. Ministarstvo je u prethodnom periodu izvršilo kontrolu rada agencija za zapošljavanje i za one agencije koje nijesu poslovale u skladu sa zakonom, donijelo rješenja o oduzimanju odobrenja za rad.	praćenje rada istih u skladu sa zakonom.	Agencije/ MRSS	
1.1.8.	Saradnja između nadležnih institucija u cilju sprovođenja Zakona o zapošljavanju i radu stranaca	Izjednačeni indikatori nadležnih institucija vezanih za zapošljavanje stranaca	Tokom 2014. godine intenzivno se radilo na donošenju novog propisa u dijelu zapošljavanja i rada stranaca. U skupštinsku proceduru je upućen novi Zakon o strancima kojim će se staviti van snage Zakon o zapošljavanju i radu stranaca, a kojim će se uvesti jedinstvena dozvola za rad i boravak stranaca, a koju će izdavati Ministarstvo unutrašnjih poslova. Na ovaj način će se uspostaviti bolja kontrola nadležnih institucija u dijelu praćenja zapošljavanja stranaca u crnoj Gori. Takođe novina u odnosu na dosadašnja rješenja je i uvođenje testa tržišta rada, odnosno da se	Implementacija novog Zakona o strancima		-----
					ZZZCG/ MUP/	

			stranac neće moći zaposliti ukoliko na evidenciji postoji lice koje ima tražene kvalifikacije za traženo mjesto.		PU	
1.1.9.	Unapređenje kapaciteta nadležnih inspekcija da efikasnije zaštite prava radnika i efikasnije aktivnosti u cilju sprečavanja neregistrovane zaposlenosti	Broj inspeksijskih nadzora Broj izrečenih mjera Broj sprovedenih programa edukacije	Tokom prethodnog perioda kontinuirano su se sprovodile aktivnosti inspekcijeke kontrole u ciju sprečavanja neregistrovane nezaposlenosti. Za devet mjeseci 2014.godine aktivnostima Inspekcije rada u legalan radni odnos prevedeno je 3.460 zaposlenih od kojih stranaca 1.571.	Aktivnosti inspeksijskih organa posebno u domenu suzbijanja neformalnog i neregistrovanog zapošljavanja.	Uprava za inspeksijske poslove – Inspekcija rada	----
1.1.10	Dalji razvoj kapaciteta Ministarstva rada i socijalnog staranja u dijelu koordinacije i planiranja politike zapošljavanja	Izveštaji pripremljeni na osnovu analize efekata sprovedenih programa i procjene stanja	U saradnji sa Svjetskom bankom pripremljena je dokumenat „Analiza nedostatka vještina u Crnoj Gori“ čije su se preporuke fokusirane na dugoročno razvijanje vještina u cilju podrške modernizaciji i rastu crnogorske ekonomije. Takođe pripremljen je i dokument „Procjena aktivnih programa tržišta rada u Crnoj Gori“, sa preporukama da je potrebna detaljna analiza šireg ekonomskog konteksta promjena na	U saradnji sa Svjetskom bankom planira se izrada Strategije zapošljavanja 2016-2020. Kroz ovaj proces dodatno će se unaprijediti kapaciteti institucija nadležnih za tržište rada, u domenu planiranja politike zapošljavanja		----

			tražištu rada, sa posebnom pažnjom na otpočinjanje procesa monitoringa i evaluacije aktivnih programa tržišta rada.		MRSS/ ZZZCG	
1.1.10.a	Donošenje Strategije zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 i Akcionog plana zapošljavanja			U saradnji sa Svjetskom bankom pristupiće se izradi nove Strategije za naredni petogodišnji period	MRSS	30.000 €
1.1.10.b	Analiza efekata aktivnih mjera zapošljavanja			Urađena analiza uz podršku međunarodnih partnera	MRSS	40.000
1.1.10.c	Realizacija sporazuma između Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i Vlade Crne Gore	Izveštaj o razvoju po mjeri čovjeka (NHDR)- “Neformalna ekonomija: prevazilaženje isključenosti i marginalizacije “		Izveštaj o razvoju po mjeri čovjeka o neformalnoj ekonomiji imaće za rezultat niz opcija za politike i niz konkretnih mjera za smanjenje obima neformalne ekonomije u CG, a poseban će se akcenat staviti na neform. zaposlenost	MRSS	50.000 €

Cilj 2. Povećanje efikasnosti aktivne politike zapošljavanja sa posebnim naglaskom na integraciju dugoročno nezaposlenih lica, mladih nezaposlenih i žena nezaposlenih na tržištu rada.

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT/ INDIKATOR	NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015. GODINU	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
1.2.1	Realizacija programa obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih lica : za poznatog poslodavca i za tržište rada	Broj lica uključenih u programe kao % ukupnog broja nezaposlenih na uporedni period	Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih realizovani su za 1.319 lica iz evidencije Zavoda, od kojih 468 učesnika programa obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije i 851 učesnika programa obrazovanja za sticanje znanja i vještina, što je za 859 lica iznad planiranog broja učesnika ovih programa za 2014. godinu, a za 910 lica iznad broja učesnika ovih programa u istom periodu 2013. godine.	Nastavak programa, uz povećan obim programa osposobljavanja za zanimanja u odnosu na 2014	ZZZCG	500.000 €
1.2.2.	Implemenacija programa usmjerenih na dugoročno nezaposlene i teže zapošljiva lica kroz javne radove, program za podsticanje karijernog razvoja i druge posebne	Promjena broja dugoročno nezaposlenih i teže zapošljivih lica kao % ukupnog broja polaznika programa u odnosu na	Organizovani javni radovi za 678 učesnika. Broj uključenih lica u javne radove, za devet mjeseci 2014. godine, veći je za 43,95% u odnosu na isti period prošle godine.	Nastavak realizacije programa, Javnih radova	ZZZCG	600.000 €

	programe i projekte	uporedni period	<p>Posmatrano prema nivoima obrazovanja najviše je uključenih lica sa završenom srednjom školom (III i IV nivoa obrazovanja) 350 lica, zatim sa visokom školom 164 i 161 lice sa završenom osnovnom školom. Lica ženskog pola, u navedenim programima učestvuju sa 51,2% (352 učesnice). Učešće lica do 25 godina života iznosi 12,98% (88), a preko 50 godina života 15,63% ili 106 učesnika. Iz opština na sjeveru zemlje je 59% učesnika javnih radova.</p>			
1.2.3.	Pružanje pomoći mladima da steknu prvo praktično iskustvo	Promjena broja mladih koji su uključeni u programe praktičnog radnog iskustva u odnosu na prethodni period	<p>Zavod je krajem 2013. godine počeo sa realizacijom pilot programa stimulisanja prvog zapošljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem, III i IV nivoa obrazovanja, bez radnog staža ili sa stažom u nižem nivou obrazovanja, kojima je omogućeno da u radnom okruženju steknu znanja i vještine potrebne za obavljanje poslova određenog zanimanja.</p> <p>U tom smislu, u izvještajnom</p>	Nastavak realizacije programa stimulisanje prvog zapošljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem		

			<p>periodu program se realizuje za 336 lica, od kojih 85 lica III nivoa obrazovanja i 251 lice IV nivoa obrazovanja stiču znanja i vještine kroz rad u prerađivačkoj industriji (58 lica), građevinarstvu (10 lica), turizmu i ugostiteljstvu (92 lica), trgovini i drugim djelatnostima (176 lica).</p> <p>Lica iz opština sjevernog regiona učestvuju sa 59% (198 lica), dok lica iz opština centralnog i južnog regiona sa 41%(138 lica).</p>		ZZZCG	500.000 €
1.2.4.	Pružanje pomoći mladima da steknu prvo praktično radno iskustvo kroz finansiranje zarada pripravnika	Promjena broja mladih koji su uključeni u programe praktičnog radnog iskustva	Zavod je finansirao zarade za pripravnike po prenesenim obavezama (ugovorima) iz prethodne godine	U narednoj godini u dijelu finansiranja zarade pripravnika finansiraće se samo već preuzete obaveze iz prethodnog perioda	ZZZCG	300.000 €
1.2.4.a	Sprovođenje aktivnosti u okviru Okvira ubrzanja sprovođenja Milenijumskih razvojnih ciljeva u cilju podsticanja zapošljavanja mladih		Konferencija za mlade „Korak naprijed“ je organizovana 19. novembra 2014. godine	Dalja realizacija aktivnosti u cilju zapošljavanja mladih	MRSS	20.000 €
1.2.5.	Pružanje usluga	Promjena broja lica	Najveći broj klijenata koristio je	Nastavak intenzivnih		

	<p>profesionalne orijentacije svim licima koji imaju potrebu za ovom uslugom</p>	<p>obuhvaćena uslugama profesionalne orijentacije u odnosu na prethodni period</p>	<p>usluge grupnog profesionalnog informisanja (2.230 učenika i 341 nezaposlenih lica), zatim usluge individualnog profesionalnog informisanja (1.403 učenika i 1.119 nezaposlenih lica). Psihološka obrada servisirana je za 755, a individualno profesionalno savjetovanje za 1.011 klijenata.</p> <p>Savjetnici za profesionalnu orijentaciju posjetili su 150 osnovnih i srednjih škola i o uslugama CIPS-ova informisali 3.286 učenika (Promocija usluga CIPS-ova u osnovnim školama za 1652 učenika i Promocija usluga CIPS-ova u srednjim školama za 1634 učenika).</p> <p>PROGRAMI:</p> <p>Izbor zanimanja za učenike osnovnih škola za 1068 učenika</p> <p>Izbor zanimanja za učenike gimnazija koji nastavljaju školovanje za 439 učenika</p> <p>Izbor zanimanja za učenike srednjih stručnih škola koji nastavljaju školovanje za 773</p>	<p>savjetničkih aktivnosti vezanih za profesionalnu orijentaciju</p>	<p>ZZZCG</p>	<p>----</p>
--	--	--	---	--	--------------	-------------

			<p>Izbor zanimanja za učenike srednjih stručnih škola koji izlaze na tržište rada 552</p> <p>Programa "Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih" za 94 lica</p> <p>Realizacija programa "Pripreme mladih za sezonsko zapošljavanje" pokrenuta je sa ciljem unapređivanja znanja i vještina kod mladih za rad na sezonskim poslovima. Program se izvodio u period od 25.7-25.8.2014. godine. Program je prošlo ukupno 284 učesnika.</p>			
1.2.6.	<p>Priprema šema grantova koji su komplementarni sa programima ZZZCG, zasnovni na principima lokalnog partnerstva uz diverzifikaciju tipa pružalaca usluga za nezaposlena lica</p>	<p>Primijenjena šema grantova</p>	<p>Pripreme aktivnosti za realizaciju grant šema su pri kraju.</p>	<p>Raspisivanje grant šema u okviru OPRLJR očekuje se početkom 2015. Godine.</p>	<p>MRSS / MF-sektor za upravljanje EU sredstvima</p>	<p>IPA komponenta RLJR</p>
1.2.7.	<p>Unapređenje nivoa povezanosti poslodavaca i nezaposlenih putem informacionog sistema i razvoja vidova neposredne</p>	<p>Unaprijeđeno informatičko povezivanje</p> <p>Broj sajмова za</p>	<p>Odsjek za rad sa poslodavcima u okviru Zavoda kontinuirano i neposredno sprovodi aktivnosti na unapređenju povezanosti</p>	<p>Dodatno intenzivirati saradnju kroz povezivanje nezaposlenih lica i</p>		

	komunikacije (informatičko povezivanje, sajmovi zapošljavanja, okrugli stolovi)	zapošljavanje Broj okruglih stolova	nezaposlenih lica i poslodavaca.	poslodavaca.	ZZZCG	----
1.2.8.	Praćenje efikasnosti aktivnih mjera zapošljavanja kroz uspostavljanje sistema monitoringa i mjerenja efikasnosti realizovanih mjera	Izvještaj o monitoringu i evaluaciji mjera	Obavljen standradni monitoring mjera.		MRSS/ ZZZCG	----
1.2.9.	Primjena modela aktivacije u skladu sa novim Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti	Primijenjen model aktivacije	Pripremljen Pravilnik o sadržini i obliku individualnog plana aktivacije i načinu sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbijedenja. U toku je priprema novog Pravilnika individualnog plana zapošljavanja, kojim će se unaprijediti saradnja sa nezaposlenim licima u cilju njihove veće zapošljivosti.	Implementacija novih rješenja	ZZZCG/CSO/ MRSS	----
1.2.10.	Stimulisanje zapošljavanja mladih na sezonskim	Broj mladih do 25 godina zaposlenih na sezonskim	Realizovan je projekat „Zaposlimo naše mlade na sezonskim poslovima“ koji je obuhvatio 1.685	Nastavak stimulisanja zapošljavanja mladih na sezonskim	ZZZCG	300.000 €

	poslovima	poslovima	mladih.	poslovima		
1.2.11.	Pružanje podrške unapređenju sticanju znanja, vještina i kompetencija mladih sa visokim obrazovanjem, bez radnog iskustva	Broj visokoobrazovanih mladih uključen u program Broj učesnika programa zaposlen šest mjeseci posle isteka učešća u programu	Šansu za stručnim osposobljavanjem dobilo je 3.858 visokoškolaca.	Nastavak projekta sa fokusom na realni sektor.	ZZZCG / Uprava za kadrove / Vlada CG	----
1.2.12.	Subvencije za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica	Ukupan broj i po struktura kategorijama	U periodu primjene Uredbe o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica 2012-2014, olakšice su se odnosile na prosječno godišnje oko 5.500 lica koja su za određni broj mjeseci u toku godine bili radno angažovani.	Donošenje nove Uredbe o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica	MRSS, MF, ZZZCG, PU	----

Cilj 3. Povećanje samozapošljavanja. Podsticanje preduzetništva, posebno u manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave.

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT	/ NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015.	Nosilac aktivnosti/ partnerska	Procjena potrebnih
--	---------------------------	-----------------	----------------------------------	----------------------	---------------------------------------	---------------------------

		INDIKATOR		GODINU	institucija	sredstava
1.3.1.	Stimulisanje preduzetništva kroz kredite za samozapošljavanje za nezaposlena lica, čiji su nosioci žene i koji se realizuju u manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave	Broj kredita u tekućoj godini u odnosu na broj kredita u prethodnoj	<p>Odobreno je 12 kredita vrijednih 95.000€, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 19 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 7 kredita je dodijeljeno nezaposlenim licima (58,3% od ukupnog broja dodijeljenih kredita) i 5 kredita pravnim licima (41,7%). Tri kredita (42,85%) su dodijeljena licima ženskog pola.</p> <p>Posmatrano prema starosnim grupama 2 kredita dodijeljena su licima do 25 godina života, od 25–50 godina života 4 kredita, dok je 1 kredit dodijeljen dugoročno nezaposlenom licu.</p> <p>Prema nivoima obrazovanja korisnika kredita (nezaposlena lica), 5 lica je sa završenom srednjom školom (III i IV nivo obrazovanja), sa visokom školom 1 lice i 1 lice sa završenom osnovnom školom. Najveći dio kreditnih sredstava je usmjeren u razvoj preduzetništva na sjeveru Crne Gore – 8 kredita ili 66,7%</p>	Nastavak realizacije Programa samozapošljavanja i u 2015. godini.	ZZZCG	200.000

			od ukupnog broja odobrenih, u vrijednosti od 75.000€.			
1.3.2.	Financijska i savjetodavna podrška za one koji otpočinju posao, posebno na sjeveru Crne Gore, kako bi se promovisao agro turizam i drugi alternativni oblici ekonomske aktivnosti, kao što su zeleni poslovi	Broj dodijeljenih kredita Broj odobrenih projekata	Tokom izvještajnog perioda raspisan je V javni poziv za dodjelu bespovratne (grant) podrške za investicije u poljoprivredna gazdinstva. Poziv za dostavljanje aplikacija je otvoren u periodu od 2. juna do 17. jula 2014. godine i predviđa budžet od oko 500.000 € i iznos podrške od 50% od prihvatljivih investicija. Iznos prihvatljive investicije kreće se od 3.000 do 15.000 €. Zaključno sa 9. avgustom 2013. godine, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, u okviru MIDAS projekta, izvršilo je isplatu grant sredstava za proizvođače koji su do sada uspješno kompletirali svoje investicije po	Nastavak aktivnosti u okviru MIDAS projekta		MPRR/MF-sektor za upravljanje EU sredstvima ----

			<p>Prvom, Drugom i Trećem javnom pozivu za dodjelu grant podrške.</p> <p>Prvi poziv: grant sredstva su isplaćena za 243 poljoprivredna proizvođača, ukupne vrijednosti investicija 4.612.159,53 €, odnosno 2.306.079,31 € ukupan iznos grant podrške.</p> <p>Drugi poziv: grant sredstva su isplaćena za 50 poljoprivrednih proizvođača, ukupne vrijednosti investicija 373.260,01 €, odnosno 223.955,99 € ukupan iznos grant podrške.</p> <p>Treći poziv: grant sredstva su isplaćena za 6 poljoprivrednih proizvođača, ukupne vrijednosti investicija 28.844,34 €, odnosno 17.306,61 € ukupan iznos grant podrške.</p> <p>Isplata sredstava po IV javnom pozivu je u toku.</p>			
1.3.3.	Sprovođenje obuka za preduzetnike i lica koja	Broj obučених preduzetnika i lica	Zavod za zapošljavanje je objavio Konkurs za izbor izvođača programa »Pružanje specijalističke obuke i	Nastavak sprovođenja obuka	ZZZCG / MSP	----

	započinju biznis	koja započinju biznis	edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje Crne Gore«. Realizacija obuke je u toku.			
--	------------------	-----------------------	--	--	--	--

PRIORITET 2: Pобоljšanje znanja, vještina i kompetencija u cilju povećanja mogućnosti zapošljavanja i povećanje konkurentnosti kroz formalno obrazovanje, neformalno učenje i osposobljavanje

Cilj 1. Promovisanje pristupa i učešća odraslih u cjeloživotnom učenju. Podizanje svijesti o značaju cjeloživotnog učenja.

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT INDIKATOR /	NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015. GODINU	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
2.1.1.	Promovisanje prednosti cjeloživotnog učenja i upravljanja karijerom svim učesnicima: zaposlenim, poslodavcima, onim koji pružaju obuke, univerzitetima	Visok nivo informisanosti o značaju cjeloživotnog učenja	Centar za stručno obrazovanje je uz podršku Ministarstva prosvjete i Ministarstva rada i socijalnog staranja organizovao manifestaciju XIII „ Dani obrazovanja i učenja odraslih “ od 15. do 30 oktobra 2014 g. kojom se promovirše koncept cjeloživotnog učenja i različiti oblici neformalnog obrazovanja odraslih.	Implementirati novu usvojenu Strategiju obrazovanja odraslih 2015-25 godine	Sve institucije	----

2.1.2.	Stvoriti uslove za priznavanje ishoda neformalnog i informalnog učenja	Stvoreni uslovi za priznavanje ishoda neformalnog i informalnog učenja	Kontinuirana aktivnost primjene Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama kroz javni poziv za uključivanje u Program osposobljavanja za licenciranog ispitivača u postupku sticanja stručnih kvalifikacija	Nastavak aktivnosti za uključivanje u program osposobljavanja za licenciranog ispitivača u postupku sticanja stručnih kvalifikacija	MP/CSO MRSS	----
2.1.3.	Širenje mreže licenciranih organizatora obrazovanja odraslih u cilju osiguranja kvaliteta sa posebnim akcentom na sjeverni region	Povećanje broja osnovanih licenciranih organizatora obrazovanja za 10%	U 2014. godini licencirano je 5 novih organizatora obrazovanja. Ukupan broj licenciranih organizatora obrazovanja odraslih zaključno sa 30.09.2014. bio je 86.	Nastaviti licenciranje ustanova za obrazovanje odraslih.	MP / CSO	----
2.1.4.	Razvoj kvalifikacionih okvira za sektore, razvoj standarda zanimanja i programa obrazovanja odraslih u skladu sa Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija i Zakona o obrazovanju odraslih	Urađeni programi obrazovanja (pet)	U izvještajnom periodu urađeno je 5 programa obrazovanja za sticanje stručnih kvalifikacija (3 na III nivou složenosti, 1 na IV i 1 na V nivou složenosti).	Pokretati inicijative za izradu novih standarda zanimanja, standarda kvalifikacija i programa obrazovanja koja su potrebna tržištu rada. Prema dostavljenim inicijativama biće urađeno najmanje pet Programa obrazovanja	MP / CSO	5.000
2.1.5.	Implementacija programa osposobljavanja kadrova koji rade kod organizatora obrazovanja odraslih i pružalaca obuka	Broj sprovedenih obuka Broj obučenih predavača	Realizovan je Program andragoškog osposobljavanja za nastavni kadar koji radi u Resursnom centru za školovanje i rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora iz Kotora i dio programa za nastavni	Realizacija programa andragoškog osposobljavanja kadra na inicijative licenciranih organizatora	CSO	1.000

			<p>kadar Gimnazije iz Kotora.</p> <p>Licencu je dobilo 50 ispitivača u postupku provjere nacionalne stručne kvalifikacije iz različitih oblasti: turizam, saobraćaj, usluge</p>	obrazovanja odraslih.		
2.1.6.	<p>Stimulisanje istraživačko razvojnu saradnju između naučno istraživačkih ustanova i preduzeća (povezivanje doktorskih disertacija sa konkretnom primjenom u preduzeću)</p>	<p>Broj doktorskih disertacija realizovanih kroz saradnju naučno istraživačkih ustanova i preduzeća</p>	<p>Kroz projekat „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost” (INVO), realizovano je uspostavljanje prvog Centra uspješnosti u Crnoj Gori, i finansiranje kolaborativnih istraživačkih grantova.</p> <p>Osnovni uslov, koji je pored ostalih uslova, potrebno ispuniti za uspostavljanje Centra uspješnosti i kolaborativnih istraživačkih grantova bio je da naučnoistraživačka ustanova koja se prijavljuje za projekat ima ostvarenu saradnju sa privredom.</p> <p>Centar uspješnosti u bioinformatici „BIO-ICT“ počeo je sa radom 1. juna 2014. godine, i čini ga konzorcijum od 8 partnera, među kojima su 2 privredna subjekta.</p> <p>Ministarstvo nauke je na osnovu</p>	<p>Na osnovu ove saradnje će proizaći i određeni broj doktorskih disertacija primjenljivih u praksi, o čemu ćemo imati podatke nakon odobranjenih doktorskih disertacija.</p> <p>U Centru uspješnosti „BIO-ICT“ angažovaće se 82 istraživača, iz više oblasti nauka, od kojih je 15 mladih istraživača - doktoranata i 5 postdoktoranata</p>	MN	----

			<p>Konkursa za istraživačke grantove u okviru „INVO“ projekta, dvostepene inostrane evaluacije prijava projekata i uspješno završenih pregovora s istraživačkim timovima, 26. maja 2014. godine donijelo odluke o prihvatanju 4 projekta istraživanja i razvoja, i to: Elektrotehničkog fakulteta UCG, Biotehničkog fakulteta UCG, Fakulteta za pomorstvo UCG i Fakulteta za politehniku UDG, i s njima zaključilo ugovore o realizaciji projekta za period od tri godine, počev od 01. juna 2014. godine do 31. maja 2017. godine.</p> <p>Ministarstvo je 20. maja 2014. godine objavilo drugi Konkurs za istraživačke grantove, s rokom prijave projekata do 19. septembra 2014. godine. U toku je postupak dvostepene ocjene prijava na ovaj Konkurs od strane inostranih eksperata, koji treba da se završi krajem 2014. godine.</p> <p>U toku su aktivnosti na razvijanju Šema stipendiranja za master, doktorske i postdoktorske studije, u</p>			
--	--	--	---	--	--	--

			<p>okviru "INVO" projekta, koje treba da se realizuju u 2015. godini.</p> <p>Na osnovu Strateškog plana za uspostavljanje prvog Naučno – tehnološkog parka (NTP) u Crnoj Gori, u 2014. godini realizovan je početak rada Inovaciono preduzetničkog centra „Tehnopolis” u Nikšiću.</p> <p>Strateškim planom utvrđeno je da se NTP u Crnoj Gori koncipira kao umrežena struktura koja će imati svoje sjedište u Podgorici i tri Inovaciono preduzetnička centra u: Nikšiću, Baru i Pljevljima.</p> <p>U skladu sa ovim Strateškim planom, pristupilo se uspostavljanju prvog Inovaciono preduzetničkog centra „Tehnopolis” u Nikšiću, koji će doprinijeti: povezivanju nauke i biznis sektora, poboljšanju kompetitivnosti MSP i promociji preduzetništva, kao i podršci start-up kompanijama.</p> <p>Projekat uspostavljanja</p>			
--	--	--	---	--	--	--

			<p>„Tehnopolis“-a, Ministarstvo nauke realizuje u saradnji sa: Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Investiciono razvojnim fondom, Direkcijom za javne radove i Opštinom Nikšić.</p> <p>„Tehnopolis“ je počeo s radom 11. septembra 2014. godine u privremenim poslovnim prostorijama u Nikšiću, koje je obezbijedila Opština Nikšić, do završetka radova na rekonstrukciji objekta Doma Vojske u koji treba da se smjesti trajno, krajem 2015. godine.</p>			
--	--	--	--	--	--	--

Cilj 2. Unapređenje kvaliteta obrazovanja na svim nivoima i usaglašavanje sa potrebama tržišta rada

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT / INDIKATOR	NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015. GODINU	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
2.2.1.	Kontinuirano unapređenje analiza promjena na tržištu rada koja uključuje i analizu obrazovne strukture	Rezultati analize	Za potrebe upisne politike Zavod za zapošljavanje je pripremio Analizu ponude, tražnje i zapošljavanja na tržištu rada u Crnoj Gori u 2013.			-----

	zaposlenih i nezaposlenih		godini.		MP/ MRSS, ZZZCG	
2.2.2.	Promovisanje stručnog obrazovanja orijentisanog prema potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima Crne Gore	Broj promocija	Škole su su organizovale kampanju predavljanja obrazovne ponude učenicima završnog razreda osnovne škole sa posebnim osvrtom na deficitarna zanimanja.	Nastaviti promovisanje stručnog obrazovanja orijentisanog prema potrebama tržišta rada.	MP / CSO, škole, poslodavci	3.000
2.2.3.	Poboljšanje fleksibilnosti obrazovanih programa u skladu sa potrebama tržišta rada, uključivanjem poslodavaca u pripremi modularizovanih na kompetencijama baziranih, kreditno vrednovanih obrazovnih programa širokih stručnih profila (niže, srednje, stručno, više i visoko obrazovanje) u skladu sa Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija	Usaglašeni obrazovni programi	Centar za stručno obrazovanje je 2013. godine uradio novu metodologiju za razvoj obrazovnih programa u stručnom obrazovanju kojom je omogućena veća fleksibilnost obrazovnih programa u procesu usaglašavanja sa potrebama tržišta rada. Po novoj metodologiji u 2014.godini je urađeno 5 obrazovnih programa zasnovanih na modulima, kreditnim vrijednostima i ishodima učenja.	Za 2015. godinu je predviđeno da se izrade još 3 obrazovna programa po važećoj metodologiji.	MP/CSO	----
2.2.4.	Uspostaviti model uključivanja karijerne orijentacije u osnovnim, srednjim, višim stručnim	Uspostavljen model	Strategija cjeloživotne karijerne orijentacije obuhvatila je sve nivoe obrazovanja i realizuje se kroz akcione planove. Pripremljen je	Realizacija aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2015. godinu	MP/ CSO, Zavod za školstvo/škole/	

	školama i ustanovama visokog obrazovanja		Akcionni plan za 2014-2015. godine.		fakulteti	----
2.2.5.	Stvaranje adekvatnih uslova u obrazovnim ustanovama u cilju uključivanja što većeg broja djece sa posebnim obrazovnim potrebama u sistem školovanja, omogućavajuću im kvalitetan rad i obuku	Broj opremljenih obrazovnih ustanova zavisno od potreba definisanih posebnim obrazovnim programom u koji je dijete usmjereno	Resursni centri sprovode podršku redovnim školama. Resursni centar „Podgorica“ (pod pokroviteljstvom UNICEF-a) vrši prenos udžbenika na audio zapis (za sada su to čitanke). Na sajtovima ZUNS-a i Resursnog centra „Podgorica“ dostupni su udžbenici prenešeni na audio zapis u tzv. Daisy formatu (u ovom trenutku su to čitanke). U pipremi su obuke za primjenu audio udžbenika, kao i edukacija iz oblasti rane intervencije za ovu djecu. Pri Resursnom centru „1. jun“ otpočele obuke za nastavni i stručni kadar škola o karakteristikama autizma i pristupima u radu sa ovom djecom. Svim crnogorskim osnovnim školama dodijeljen po primjerak priručnika „Individualni razvojno-obrazovni program“, „Priručnik za vaspitače, nastavnike i druge profesionalce“, „Poteškoće u čitanju i pisanju“, Priručnik za rad s djecom u procesu opismenjavanja koje je pripremio Zavod za udžbenike i	Kontinuirano raditi na ovoj aktivnosti	MP/CSO, Zavod za školstvo/ škole/ fakulteti	MP - kapitalni budžet do 2015

			<p>nastavna sredstva.</p> <p>Pri Zavodu za školstvo organizovana 4 mobilna tima: Podgorica, Nikšić, regije primorje i šever, angažovano 20 članova (defektolozi i jedan broj psihologa).</p> <p>U stručnom obrazovanju završen drugi ciklus obuka nastavnika u 8 škola (ukupno 15 stručnih škola). Rezultati promovisani na Završnoj Konferenciji „Podrška inkluziji u stručnom obrazovanju“, Podgorica, 6. jun 2014.</p> <p>Program asistenti u nastavi se realizuje kroz Program javnih radova Zavoda za zapošljavanje uz učešće Ministarstva prosvjete.</p> <p>Sprovedena obuka pedijatara i psihologa iz lokalnih komisija za usmjeravanje na temu Podrška deinstitucionalizaciji – servisi podrške za izmiještanje djece iz institucija u partnerstvu MPS i UNICEF. Angažovan NVO „Dječje</p>			
--	--	--	--	--	--	--

			SRCE“ iz Srbije.			
2.2.6.	Uspostaviti održiv sistem obezbjeđenja kvaliteta obrazovanja na svim obrazovnim nivoima	Utvrđen nivo kvaliteta kroz izvještaje	<p>Tokom 20014. godine završen je drugi ciklus utvrđivanja kvaliteta svih stručnih škola.</p> <p>Centar za stručno obnrazovanje je uz podršku LUXDevelopmen projekta MNE011 pripremio Metodologiju za eksterno utvrđivanje kvaliteta ustanova za mlade i osdrasle koje realizuju programe stručnog obrazovanja, koju je usvojio Nacionalni savjet za obrazovanje. Metodologijom su definisani indikatori kvaliteta ustanova koje realizuju stručno orbazvanje mladih i odraslih.</p> <p>Izvršena je obuka eksternih evaluatora.</p> <p>Proeces eksternog utvrđivanja škola koje realizuju programe stručnog obrazovanja i organizatora obrazovanja odraslih po novoj metodologiji čiji indikatori su u značajnoj mjeri usklađeni sa indikatorima Evropskog okvira</p>	<p>Unapređivanje metodologije za internu procjenu kvaliteta ustanova koje realizuju programe stručnog obrazovanja.</p> <p>Obuka eksternih evaluatora.</p> <p>Utvrđivanje kvaliteta 12 škola, u skladu sa planom, koje realizuju programe stručnog obrazovanja.</p> <p>Utvrđivanje kvaliteta obuke 10 organizatora obrazovanja odraslih.</p> <p>Organizovanje 5 regionalnih obuka za eksterne evaluatore</p>	MP/CSO, Zavod za školstvo/ škole/fakulteti	-----

			kvaiteta za stručno obrazovanje (EQAVET).			
2.2.7.	Uspostavljanje održivog sistema za kontinuirano i kvalitetno usavršavanje nastavnika za izgradnju sistema znanja i njegove primjenljivosti	Broj obuka, škola i obučenih nastavnika	Uspostavljen sistem.Krajem februara CSO raspisuje Konkurs za Programe obuke nastavnika i odabrani programi posle usvajanja od strane Nacionalnog savjeta su u ponudi CSO-a.	Stalna aktivnost i sa istom se nastavlja u 2015 godini.	MP/CSO, Zavod za školstvo/škole/fakulteti	-----
2.2.8.	Unapređenje preduzetničkog nivoa na svim nivoima obrazovanja u cilju podizanja svijesti učenika i studenata o samozapošljavanju	Broj obuka, i učesnika obuka (učenika, studenata, nastavnika)	Organizovano 10 seminara iz oblasti preduzetništva i pokretanja biznisa za 15 nastavnika koji su uključeni u projekat Preduzetnički centri u tri srednje stručne škole na sjeveroistoku CG. Organizovano šest tribina za 70 učenika srednjih stručnih škola na sjeveroistoku CG na temu iz oblasti pokretanja sopstvenog biznisa i samozapošljavanja.	Nastavak organizacije tribina, okruglih stolova u cilju promocije preduzetništva. Organizacija jednog nacionalnog sajma i učešća na jednom međunarodnom sajmu iz oblasti preduzetništva. Sprovođenje obuke za 15 nastavnika iz oblasti preduzetništva.	MP/CSO, Zavod za školstvo/škole/fakulteti	-----

PRIORITET 3: Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva

Cilj 1. Unapređenje sistema socijalnih davanja i socijalnih usluga u cilju bolje usmjerenosti i pokrivenosti ranjivih grupa

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT / INDIKATOR	NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015. GODINU	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.1.1.	Implementacija Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti donošenje planiranih podzakonskih propisa	Implementacija zakona i donešena podzakonski propisi	<p>Usvojen je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pravilnik o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada centra za socijalni rad; - Pravilnik o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite; - Pravilnik o sadržaju baze podataka i sadržaju i načinu vođenja evidencija u socijalnoj i dječjoj zaštiti; - Pravilnik o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti; - Pravilnik o sadržini i obliku individualnog plana aktivacije i načinu sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika 	Implementacija novih podzakonskih propisa	MRSS	-----

			<p>materijalnog obezbjeđenja;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za smještaj djece i mladih u ustanovu i malu grupnu zajednicu - Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za smještaj u prihvatilište 			
3.1.2.	Unapređenje komunikacije između CSR i ZZZCG, povezivanje baze podataka	Uspostavljena komunikacija na većem nivou i povezana baza podataka	Donešen Pravilnik o sadržini i obliku individualnog plana aktivacije i načinu sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	Kroz primjenu Pravilnika o sadržini i obliku individualnog plana aktivacije i načinu sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja, uspostaviće se komunikacija na većem nivou nadležnih instucija socijalne zaštite i Zavoda za zapošljavanje-biroa rada	MRSS/ CSR/ ZZZCG	-----

3.1.3.	Unapređenje kapaciteta CSR i unapređenje profesionalnih znanja socijalnih radnika	Unaprijeđeni kapaciteti CSR	<p>U toku je realizacija projekta „Nastavak reforme sistema socijalne i dječje zaštite”, koji za specifičan cilj ima unaprijeđen institucionalni i zakonodavni okvir za pružanje usluga socijalne i dječje zaštite.</p> <p>Komponente projekta su:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Stručna podrška Ministarstvu rada i socijalnog staranja u finalizaciji podzakonskih akata za sprovođenje Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti; -Stručna podrška Radnim grupama u izradi podzakonskih akata -Stručna podrška u izradi priručnika za uspostavljanje i pružanje usluga i njihovo predstavljanje pružaocima usluga socijalne i dječje zaštite i stručnim radnicima u sistemu socijalne i dječje zaštite. -Osnaživanje kapaciteta Direkcije za razvoj usluga socijalne i dječje zaštite u opštinama za planiranje, koordinaciju i upravljanje razvojem usluga socijalne i dječje -Tehnička podrška Direkciji u pripremi internih akata i programa razvoja usluga socijalne i dječje zaštite; -Tehnička podrška Direkciji u pripremi i 	Nstavak projekta „Nastavak Reforme sistema socijalne i dječje zaštite”,	MRSS/CSR	-----
--------	---	-----------------------------	--	---	----------	-------

			<p>primjeni mehanizama za finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite u opštinama u skladu sa nacionalnim i lokalnim strateškim dokumentima;</p> <p>-Tehnička podrška Direkciji u sprovođenju mapiranja usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori i praćenju razvoja usluga.</p> <p>-Razmjena regionalnih iskustava u organizaciji i modelima pružanja usluga socijalne i dječje zaštite (održavanje regionalne konferencije).</p>			
3.1.4.	Unapređenje sistema prikupljanja informacija, podataka i indikatora koji se koriste za monitoring socijalne inkluzije i socijalne zaštite	Unaprijeđen sistem	Kroz projekat „Socijalni karton“, koji je u završnoj fazi obezbijediće se se unapređenje sistema prikupljanja podataka i indikatora koji se koriste za monitoring socijalne inkluzije i socijalne zaštite.	Početak realizacije Projekta „Socijalni karton“	MRSS/CSR	-----
3.1.5	Pilot projekti usmjereni na osobe u riziku od socijalne isključenosti na bazi principa lokalnog partnerstva	Realizovani pilot projekti	<p>Kroz projekat Reforma sistema socijalne zaštite realizovano je:</p> <p>-U saradnji sa Zajednicom opština izrađeno Uputstvo o jedinstvenom postupanju u procesu izrade, usvajanja i implementacije lokalnih planova i distribuirano svim opštinama u Crnoj Gori. Lokalni plan za razvoj usluga sadrži: detaljnu analizu situacije u lokalnoj zajednici, pregled relevantnih strateških dokumenata,</p>	Nastavak realizacije projekata	MRSS/CSR	IPA 2010

		<p>pregled ključnih institucija i organizacija koje se bave socijalnom zaštitom, viziju i misiju, identifikovane ključne probleme na polju socijalne inkluzije uključujući specifične barijere sa kojima se susrijeću različite ugrožene kategorije i akcioni plan sa definisanim rezultatima, vremenskim okvirom, indikatorima uspjehnosti i izvorima sredstava, kao i plan komunikacije.</p> <p>-Podržana izrada lokalnih planova za unapređenje socijalne inkluzije – razvoj usluga socijalne zaštite na nivou lokalne zajednice u ukupno 15 opština; Lokalne skupštine osam opština (Bar, Bijelo Polje, Nikšić, Šavnik, Podgorica, Plužine, Cetinje, Mojkovac) su usvojile planove i osnovali timove za praćenje realizacije planova;</p> <p>-Realizovana početna obuka lokalnih samouprava – predstavnika sekretarijata za društvene djelatnosti i socijalno staranje za sprovođenje Lokalnih planova za razvoj usluga</p>			
--	--	---	--	--	--

			<p>socijalne zaštite</p> <p>-Ukupno 782,749 eura uloženo u usluge socijalne zaštite (dnevni centri za stare, usluge personalne asistencije i dnevni centri za lica sa invaliditetom, sos telefoni, sklonište za žrtve nasilja, usluge porodičnog savjetovaništa, usluge rehabilitacije i resocijalizacije korisnika psihoaktivnih supstanci, pomoć u kući i mobilni timovi za stare sa naglaskom na ruralna područja) u periodu novembar 2011 - juni 2014. godina.</p> <p>-Funkcionisanje dvanaest usluga socijalne zaštite u tri opštine podržano u periodu novembar 2011 – avgust 2012, sedamnaest usluga socijalne zaštite podržano u šest opština u periodu juli 2012 - maj 2013 a dvadeset tri usluge socijalne zaštite u 9 opština podržano u periodu juli 2013 – juni 2014.</p> <p>-Ispitivanje zadovoljstva korisnika sprovedeno u aprilu 2014. Podaci iz istraživanja pokazuju izraženo</p>			
--	--	--	--	--	--	--

			<p>zadovoljstvo korisnika uslugama socijalne zaštite (96% korisnika veoma zadovoljno uslugama, 60% smatraju da im je uslugama značajno poboljšana kvaliteta života, 98% smatraju da usluga treba da postane uobičajena/stalna).</p> <p>-Sprovedena evaluacija usluga podržanih kroz projekat čiji su nalazi pokazali da je neophodno obezbijediti kontinuitet finansiranja usluga socijalne i dječje zaštite u lokalnoj zajednici.</p> <p>-U cilju promocije i jačanja svijesti o Reformi sistema socijalne i dječje zaštite kreiran je Internet portal www.inkluzija.me za razmjenu iskustava, znanja i informacija između pružalaca usluga socijalne zaštite, korisnika i ostalih zainteresovanih strana;</p> <p>-Organizovan značajan broj obuka, individualnih konsultacija, studijska posjeta Srbiji i Sloveniji, tri nacionalne konferencije za preko 500 učesnika.</p>			
--	--	--	---	--	--	--

Cilj 2. Integracija u zapošljavanju lica sa invaliditetom

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT/ INDIKATOR	NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015. GODINU	Nosilac aktivnosti/partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.2.1.	Nastavak informativnih aktivnosti u cilju uključivanja djece i mladih sa smetnjama i teškoćama u razvoju u vaspitno obrazovni proces	Broj informativnih aktivnosti (mediji, okrugli stolovi, javni skupovi, NVO koje su učestvovale)	<p>Realizacija mjera iz Akcionog plana Strategije inkluzivnog obrazovanja za period 2014-2018 teče po planu.</p> <p>Dokument je publikovan na crnogorskom i engleskom jeziku.</p> <p>Urađen je Informator inkluzivnog obrazovanja. Namijenjen je djeci sa smetnjama u razvoju, njihovim roditeljima porodicama kao i profesionalcima čije se polje djelovanja odnosi na ovu populaciju, u saradnji sa NVO sektorom.</p> <p>Ministarstvo prosvjete i Zavod za školstvo pripremili Informativni materijal o procesu usmjeravanja</p>	Realizacija mjera iz Akcionog plana Strategije inkluzivnog obrazovanja 2014-2018	MP	-----

			<p>djece s posebnim obrazovnim potrebama za profesionalce i roditelje kao i Uputstvo za usmjeravanje djece s posebnim obrazovnim potrebama namijenjeno članovima Komisija.</p> <p>U toku je proces unapređenja formata, sadržaja i procedure primjene individualnog razvojno-obrazovnog plana (IROP).</p>			
3.2.2.	<p>Profesionalno informisanje i savjetovanje teže zapošljivih lica i lica sa invaliditetom pri izboru ili promjeni zanimanja, obrazovanja i drugih odluka u vezi sa obrazovanjem i zapošljavanjem</p>	<p>Broj realizovanih programa</p> <p>Broj lica sa invaliditetom kojima je pružena usluga</p>	<p>U periodu januar- septembar 2014. godine, sprovedene su sledeći programi profesionalne orijentacije: Grupno profesionalno informisanje (341 korisnika), individualno profesionalno informisanje (106 korisnika) grupno profesionalno savjetovanje (1.119 korisnika) individualno profesionalno savjetovanje (345 korisnika), psihološka obrada (205 korisnika), Selekcija za mjere APZ i poslodavce (102 korisnika). Broj dugoročno nezaposlenih lica koja su učestvovala u navedenim programima proporcionalan je ukupnom broju lica sa invaliditetom na evidenciji nezaposlenih lica.</p>	<p>Nastaviti i unapređivati aktivnosti profesionalnog informisanja i savjetovanja teže zapošljivih lica i lica sa invaliditetom pri izboru ili promjeni zanimanja i drugih odluka u vezi sa obrazovanjem i zapošljavanjem</p>		<p>-----</p> <p>ZZZCG</p>

3.2.3.	Uključivanje lica sa invaliditetom u mjere aktivne politike zapošljavanja	<p>Broj lica sa invaliditetom uključenih u mjere</p> <p>Vrste i broj sprovedenih mjera</p> <p>Broj zaposlenih lica sa invaliditetom</p>	<p>U devet mjeseci 2014. godine zaposleno je 29 lica sa invaliditetom na neodređeno vrijeme kod 21 poslodavca, a 30 na određeno vrijeme kod 17 poslodavca (ova lica su više puta zasnivala radni odnos na određeno vrijeme u toku tekuće godine). Ovim poslodavcima je priznato pravo na subvenciju zarade. Pet poslodavaca je ostvarilo pravo na subvenciju – dodjelu bespovratnih sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za 6 zaposlenih lica, a isti poslodavci su ostvarili pravo i na subvenciju – dodjelu sredstava na ime ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) za pet zaposlenih lica sa invaliditetom.</p> <p>U javnim radovima zaposleno je 15 lica sa invaliditetom, na određeno vrijeme od dva do četiri mjeseca.</p>	Nastavak i širenje uključivanja lica sa invaliditetom u mjere aktivne politike zapošljavanja	ZZZCG	130.000 €
3.2.4.	Rad komisije za profesionalnu rehabilitaciju	Izveštaji o radu komisije	Prvostepene komisije donijele su nalaz i mišljenja o utvrđenom procentu invaliditeta za ukupno 191 lice (50% žena). Za sva lica donešena su rješenja o utvrđenom	Nastavak rada komisije za profesionalnu rehabilitaciju		

			<p>procentu invaliditeta.</p> <p>Za devet mjeseci 2014. godine prvostepene komisije za profesionalnu rehabilitaciju su donijele 105 nalaza u predmetima u vezanim za profesionalne rehabilitacije, koji su se odnosili na mišljenja o potrebi uključivanja lica u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije (66), mišljenja o preostaloj radnoj sposobnosti (34) i ocjene zapošljivosti (pet).</p> <p>Drugostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju je u izvještajnom periodu razmatrala dvije žalbe na rješenja o utvrđenom procentu invaliditeta, koje su riješene u zakonskom roku (jedna odbijena, jedna pozitivno riješena).</p>		ZZZCG	50.000 €
3.2.5.	Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom	<p>Broj lica sa invaliditetom uključenih u pojedine mjere i aktivnosti</p> <p>Broj lica sa invaliditetom</p>	<p>Od trenutno 78 zaposlenih lica sa invaliditetom, 56 je zaposleno na neodređeno vrijeme.</p> <p>Ukupno 81 lice (40 žena) je uključeno u proces profesionalne rehabilitacije i, u istom periodu, tri lica su zaposlena (dvije žene).</p>	Nastavak sprovođenja mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom		

		<p>zapošljivih: na otvorenom tržištu rada; pod posebnim uslovima; nezapošljivih lica sa invaliditetom</p> <p>Broj zaposlenih nakon sprovedenih mjera i aktivnosti</p>	<p>Od ukupnog broja lica uključenih u program profesionalne rehabilitacije, 15 je lica sa invaliditetom (šest žena) koji su u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije uključeni radi ostvarivanja prava poslodavca na subvencije na bespovratna sredstva za opremanje radnog mjesta lica sa invaliditetom i troškove asistenta u radu lica sa invaliditetom.</p> <p>Najveći broj lica – 36 zaposleno je kod poslodavaca iz Podgorice, zatim Bijelog Polja – 13 lica, Pljevalja – 7 lica, Herceg Novog i Nikšića po 6 lica, Bara – dva lica i Berana, Cetinja, Kolašina, Kotor, Mojkovca,</p>		<p>ZZZCG/ poslodavci</p>	<p>300.000 €</p>
3.2.6.	<p>Finansiranje grant šema za podsticanje zapošljavanja lica sa invaliditetom</p>	<p>Broj odobrenih projekata</p> <p>Broj zaposlenih lica sa invaliditetom</p>	<p>Usvojen Pravilnik o postupku i metodologiji za finansiranje grant šema. Prvi javni poziv za dodjelu sredstava za realizaciju grant šema objavljen 10. novembra 2014. godine.</p>	<p>Monitoring i evaluacija projekata za koje su odobrena sredstva po javnom pozivu.</p> <p>Realizacija narednog javnog poziva za dodjelu grant šema za unapređenje</p>	<p>ZZZCG</p>	<p>1 mil. €</p>

				zapošljavanja lica sa invaliditetom.		
3.2.7.	Podrška razvoja preduzetništva lica sa invaliditetom	Broj odobrenih kredita	Nije bilo zahtjeva za ovu vrstu podrške od strane lica sa invaliditetom.	Nastaviti sa mogućnošću podrške razvoja preduzetništva za lica sa invaliditetom	ZZZCG	20.000 €
3.2.8.	Realizovanje programa i projekata za psihološko osnaživanje dugoročno nezaposlenih lica radi uključivanja u programe aktivne politike zapošljavanja i programe profesionalne rehabilitacija	Broj realizovanih programa i projekata Broj uključenih lica	U periodu januar- septembar 2014. godine, sprovedene su sledeći programi profesionalne orijentacije: Grupno profesionalno informisanje (341 korisnika), individualno profesionalno informisanje (106 korisnika) grupno profesionalno savjetovanje (1.119 korisnika) individualno profesionalno savjetovanje (345 korisnika), psihološka obrada (205 korisnika), Selekcija za mjere APZ i poslodavce (102 korisnika), broj dugoročno nezaposlenih lica koja su učestvovala u navedenim programima proporcionalan je ukupnom broju dugoročno nezaposlenih lica na evidenciji nezaposlenih lica.	Nastavak realizacije projekata za psihološko osnaživanje dugoročno nezaposlenih lica radi uključivanja u programe aktivne politike zapošljavanja i programe profesionalne rehabilitacije	ZZZCG/ NVO	----
3.2.9.	Unapređenje zapošljavanja lica sa invaliditetom kroz subvencioniranje zapošljavanja lica sa	Broj zaposlenih lica sa invaliditetom	Na dan 30.9.2014. godine 61 poslodavac je ostvarivao pravo na subvenciju zarade za 78 zaposlenih	Nastavak subvencioniranog zapošljavanja lica sa	ZZZCG	500.000 €

	invaliditetom		lica sa invaliditetom (40 žena).	invaliditetom		
--	---------------	--	----------------------------------	---------------	--	--

Cilj 3. Integracija u zapošljavanju RE populacije izbjeglica i raseljenih lica

	MJERE / AKTIVNOSTI	REZULTAT / INDIKATOR	NAPREDAK U 2014. GODINI	PLAN ZA 2015. GODINU	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija	Procjena potrebnih sredstava
3.3.1.	Usklađivanje Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i podzakonskih akata u dijelu pristupa pravima iz oblasti socijalne i dječje zaštite	Usklađen zakon i podzakonska akta	Sprovedeno kroz mjeru 3.1.1.	Implementacija novih rješenja	MRSS	-----
3.3.2.	Nastavak programa subvencionisanog zapošljavanja teže zapošljivih lica posebno RE populacije	Broj zaposlenih po uredbi o subvencionisanju	23 lica RE populacije	Nastavak subvencioniranog zapošljavanja teže zapošljivih lica, posebno RE populacije	ZZZCG	-----
3.3.3.	Informisanje I/RL o pravima po osnovu nezaposlenosti	Broj informisanih/ prijavljenih na evidencije ZZZCG	Kontinuirana aktivnost	Nastavak informisanja I/IRL o pravima po osnovu nezaposlenosti	ZZZCG	-----
3.3.4.	Realizacija programa za sticanje prve kvalifikacije za zanimanja za lica koja	Broj programa i broj uključenih lica	5 programa za sticanje prve kvalifikacije za zanimanja za lica	Stvaranje mogućnosti za dalju	ZZZCG	10.000

	nemaju stručnu spremu		koja nemaju stručnu spremu 50 učesnika RE populacije	reelizaciju programa sticanja prve kalifikacije za zanimajna za lica koja nemaju stručnu spremu		
3.3.5.	Realizacija programa javnih radova RE populacije izbjeglica i raseljenih lica	Broj programa i broj uključenih lica	4 javna rada 23 učesnika RE populacije	Dalja realizacija programa javnih radova koji uključuju ovu populaciju	ZZZCG	40.000
3.3.6.	Obezbeđivanje kontinuiteta školovanja I/RL i RE populacije na svim nivoima obrazovanja	Broj učenika I/RL i RE u nastavnom procesu	Realizovana je aktivnost pripremnih vrtića za djecu Romske i Egipćanske populacije u periodu od 16. do 27. juna ove godine. Program se realizuje već treću godinu. Tokom školske 2013/14 godine obuhvaćeno je 8 predškolskih ustanova: JPU „Đina Vrbica“, Podgorica, JPU „Dragan	Kontinuitet uključivanja I/IR i RE populacije u školovanju na svim nivoima	MP	-----

			<p>Kovačević“, Nikšić, JPU „Radmila Nedić“ - Berane, „Bambi“ - Tivat i „Naša radost“ - Herceg Novi, JPU „Solidarnost“, Ulcinj, JPU „Vukosava Ivanović-Mašanović“, Bar i JPU „Dušo Basekić“, Bijelo Polje. Obuhvaćeno je 119 djece.</p> <p>Aktivnosti su podrazumijevale kontakt sa porodicama, RE zajednicom, lokalnom samoupravom, opštinskim organizacijama Crvenog krsta, centrima za socijalni rad, školama u koje će se djeca upisati.</p> <p>Zavod za školstvo je sproveo obuku i podržao angažman RE medijatora.</p> <p>Desegregisano obrazovanje RE djece iz kampova Konik 1 i 2 odvija u 6 podgoričkih osnovnih škola: OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin”, OŠ “Marko Miljanov”, OŠ “21. maj”, OŠ “Savo Pejanović”, OŠ “Vladimir Nator” i OŠ “Vuk Karadžić”. Aktivnosti predstavljaju postepeno</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>zatvaranje Područne ustanove JU OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin". Ove školske godine se nastava u područnom odjeljenju odvija jedino u okviru III i IV razreda, a sva ostala djeca su integrisana u pomenutih 6 gradskih škola. Za 204 učenika/ce se svakodnevno organizuje prevoz.</p> <p>Za školsku 2014/15. godini obezbijeđeno je 1003 besplatna kompleta udžbenika za I, II i III razred. Takođe, za 46 djece koja nastavu pohađaju u IV razredu Područnog odjeljenja i za 53 učenika koji V razred pohađaju u gradskim školama.</p> <p>Šest RE medijatora vodi računa da djeca redovno pohađaju nastavu, sarađuju sa nastavnicima i stručnim službama škola u cilju njihove uspješnosti. Redovno se prate djeca u riziku od napuštanja školovanja, predlažu mjere za prevazilaženje problema.</p>			
--	--	--	---	--	--	--

			<p>Zavod za udžbenike je uredio udžbenike za Crnogorski kao nematernji za Prvi, drugi, četvrti, šesti i sedmi razred osnovne škole. Za treći i peti razred je u toku izrada, a za osmi i deveti razred raspisan je konkurs. Po jedan komplet dodijeljen gradskim školama u kojima se odvija desegregisano obrazovanje djece s kampova Konik 1 i 2.</p> <p>U partnerstvu Ministarstva prosvjete, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Zavoda za školstvo, Centra za stručno obrazovanja i Instituta socijalne inkluzije i podršku REF-a sprovodi se mentorski program / RE srednjoškolci će biti dodatno podržani od strane zaduženih nastavnika.</p>			
--	--	--	--	--	--	--

III. Potrebna finansijska sredstva za realizaciju aktivnosti

Finansijski okvir za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. godinu, definisan je Predlogom Zakona o budžetu za 2015. godinu, po pojedinim institucijama na sljedeći način:

I Sredstva planirana kod Ministarstva rada i socijalnog staranja	140.000,00 €
II Sredstva planirana kod ZZZCG	2.650.000,00 €
II-1 Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom,.....	2.000.000,00 €
III Sredstva opredijeljena kod Ministarstva ekonomije.....	150.000,00 €
III-1 Sredstva planirana kod IRF	40.000.000,00€
IV Sredstva za sprovođenje Programa za stručno osposobljavanje visokoškolaca.....	8.500.000,00 €
V Ministarstva prosvjete sredstva planirana Budžetom za redovne aktivnosti u okviru kojih su planirane i sredstva za aktivnosti Centra za stručno obrazovanje.	
V Sredstva kod Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja su opredijeljena u okviru MIDAS projekta.	